

Клочко Андрій. Децентралізація у сфері освіти як складова секторальних реформ в Україні. *Integration of Education, Science and Business in Modern Environment: Summer Debates: Proceedings of the 6th International Scientific and Practical Internet Conference, August 1-2, 2024.* FOP Marenichenko V.V., Dnipro, Ukraine. P. 147-148.

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ У СФЕРІ ОСВІТИ ЯК СКЛАДОВА СЕКТОРАЛЬНИХ РЕФОРМ В УКРАЇНІ

Клочко А.А., доктор філософії публічного управління та адміністрування, доцент кафедри права та публічного управління, Житомирський державний університет імені Івана Франка

Важливою складовою децентралізації влади в Україні є секторальні реформи спрямовані на розширення повноважень та відповідальності для місцевих громад у конкретних секторах, таких як охорона здоров'я, освіта, громадський транспорт тощо. Попри досягнення реформи децентралізації, варто відмітити, що проведення секторальних реформ може ускладнюватися певними чинниками, зокрема такими як:

- координація між різними рівнями влади (зміна розподілу повноважень та фінансування між центром і місцевими громадами, що може вимагати додаткових зусиль з координації дій для ефективного впровадження секторальних реформ);
- інституційні перешкоди (наявні інституційні механізми та процедури можуть ускладнювати реалізацію секторальних реформ, зокрема у контексті зміни структури адміністративно-територіальних одиниць);
- фінансові обмеження (впровадження секторальних реформ може вимагати додаткових витрат на модернізацію та розвиток галузей, що ускладнює їх проведення в умовах обмежених бюджетних ресурсів).

Важливим завданням у сучасних умовах є продовження роботи над секторальними реформами у контексті децентралізації, оскільки вони є ключовими для покращення рівня надання послуг та задоволення потреб громадян на місцях. Перш за все, варто забезпечити ефективну співпрацю між центральними та місцевими органами влади, а також підтримувати процес реформування інститутів для успішної імплементації секторальних змін.

На сьогодні ступені впровадження реформ за окремими напрямками секторальної децентралізації суттєво відрізняються. На думку експертів, «серед основних факторів такої ситуації вагому роль відіграє прийняття політичних рішень щодо реалізації окремих галузевих реформ залежно від їхньої суспільної важливості» [2, с. 115]. Зокрема реформи в освітній сфері та сфері охорони здоров'я можуть бути більш пріоритетними для суспільства, оскільки вони прямо впливають на якість життя громадян. Політичні рішення щодо таких реформ можуть бути прийняті швидше і отримувати більшу підтримку громадськості.

Однак, інші галузеві реформи, які можуть бути менш відчутними для громадян, такі як реформа податкової системи або судова реформа, можуть зустрічати більші труднощі у плані політичної підтримки та реалізації. Це може бути пов'язано з інтересами окремих політичних груп або з об'єктивними складнощами на шляху впровадження змін у зазначених секторах. Відтак, важливо забезпечувати, щоб політичні рішення щодо реалізації галузевих реформ були обґрунтованими, враховували суспільну важливість та переваги від змін у кожній конкретній галузі. Крім того, сприяння громадського діалогу та відкритості у процесі реформування може забезпечити більшу легітимність та підтримку з боку суспільства.

Аналіз поточного стану реформування в Україні дозволив окреслити шляхи подальшого розвитку окремих складових секторальної децентралізації, зокрема у сфері освіти. Децентралізація у сфері освіти має на меті забезпечити доступність та належну якість освітніх послуг незалежно від місця проживання громадян. Це означає, що управління освітою має

бути передане на рівень місцевої влади, щоб місцеві органи мали більше можливостей вирішувати питання, пов'язані з організацією та наданням освітніх послуг у відповідності до потреб конкретної громади. Створення прозорої системи фінансування освіти є також ключовим аспектом децентралізації. Це передбачає встановлення чітких правил та процедур щодо виділення коштів на освітні потреби, а також розподілу фінансування між різними закладами освіти та програмами з урахуванням їхніх потреб та результатів діяльності. Забезпечення надійних джерел фінансування освітніх послуг є важливою гарантією стабільності та розвитку освіти. Це може включати державні та місцеві бюджетні видатки на освіту, а також можливість застосування додаткових джерел фінансування, наприклад, з пожертв або спонсорської підтримки. Слушними щодо зазначеного вважаємо міркування І. Лопушанського та О. І. Ковніра, які наголошують на тому, що «освіта – це великий сектор публічних послуг, що має багато підсекторів, учасників процесу і на який витрачається значна частка бюджетних коштів України, тому її реформування потребує гармонізації інтересів цих різних груп зацікавлених сторін» [1].

Створення й розвиток опорних закладів освіти у рамках децентралізації освітньої сфери є важливим кроком для забезпечення рівного доступу до якісної освіти для всіх дітей, включаючи тих, хто має особливі освітні потреби. Це також сприяє поступовому створенню єдиного освітнього простору, де діти мають однакові можливості для отримання якісної освіти незалежно від місця проживання. Опорні заклади освіти мають бути оснащені сучасними навчальними матеріалами та технологіями, мати висококваліфікованих педагогів та спеціалістів, а також забезпечувати інклюзивну освіту для дітей з різними освітніми потребами. Зазначене дозволить забезпечити індивідуальний підхід до навчання кожної дитини, з урахуванням її потреб та можливостей.

У 2020 році Уряд України надав субвенцію у 3,5 млрд. грн. для реалізації програми «Спроможна школа для кращих результатів» з метою розвитку опорних та великих шкіл на засадах співфінансування з місцевих бюджетів: у Києві, містах обласного значення, ОТГ з адміністративним центром у таких містах, – 70 % бюджетних коштів та 30% із місцевого бюджету, в ОТГ та районах – відповідно 90 % і 10 % [3].

Створення опорних закладів освіти є важливим елементом децентралізації, оскільки вони стають відправними точками модернізації освіти в громадах, сприяючи створенню і підтримці відкритого та демократичного освітнього середовища для розвитку кожної дитини. Отже, децентралізація у сфері освіти повинна сприяти покращенню доступності та якості освітніх послуг, а також забезпечувати стабільне та прозоре фінансування системи освіти. Тому, не варто зупинятися на досягнутому й продовжувати розпочаті кроки щодо секторальної децентралізації, подальші досягнення й перспективи якої буде проаналізовано в наступних публікаціях автора.

Література:

1. Лопушинський І. П., Ковнір О. І. Стан та перспективи реформування освіти в умовах децентралізації влади в Україні. Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування. 2017. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2017_1_31 (дата звернення 27.07.2024).
2. Павлюк А. П. Секторальна децентралізація в Україні: результати реформи та пріоритети розвитку. *Стратегічні пріоритети*. 2017. № 3 (44). С. 113–124.
3. Спроможна школа для кращих результатів: Урядова програма URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/spromozhna-shkola/02/12/spromozhna-shkola-poysnenny-n.pdf> (дата звернення 27.07.2024).